

УДК 379.85

Осіпчук А. С.*annaosipchuck@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-8616-7124**асистент кафедри економіки, підприємництва та туризму,
Поліський національний університет, м. Житомир***Заєць В. М.***varvara.zaets@i.ua, ORCID ID: 0009-0004-7278-178X**старший викладач кафедри іноземних мов,
Поліський національний університет, м. Житомир***Тищенко С. В.***kadiss@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-5650-5575**доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму,
Поліський національний університет, м. Житомир*

ФЕСТИВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Анотація. У статті досліджено потребу в актуалізації локальних традицій, важливість відновлення культурного розмаїття та автентичності традицій українського народу, а також перспективи розвитку людського капіталу. Розглянуто сутність і специфічні ознаки фестивалних подорожей та можливості урізноманітнення продуктів фестивального туризму. Враховуючи, що фестивалі є однією з найпотужніших, найбільш динамічних та творчих світових індустрій, туристична діяльність подієвого характеру здатна змінюватись, створювати нові форми міжкультурного спілкування, удосконалювати соціокультурні проекти, урізноманітнювати тематику, місце проведення, тривалість заходів з метою задоволення потреб сучасного туриста. У ході дослідження висвітлено один з улюблених святкових заходів українського народу – Масляну (Масницю), суть якого полягає у традиції прощання із зимою і зустрічі весни у поєднанні з народними гуляннями та споживанням відповідних символічних страв. Актуалізовано історію традиції святкування й використання обрядових страв слов'янського походження, також обґрунтовано символізм гастрономічної складової Масляного тижня. Основним результатом дослідження є формування пропозицій у вирішенні проблем сучасного українського суспільства шляхом використання соціально-економічних ефектів імплементації фестивального туризму, а саме: посилення культурно-виховної функції туризму, наповнення змістовністю проведення дозвілля, формування інформаційного підґрунтя для національно-патріотичного виховання, створення передумов повоєнного відновлення туристичної та супутніх сфер діяльності, формування нових туристичних продуктів. Виявлено, що використання фестивального туризму як засобу відновлення традицій українського народу сприятиме створенню та просуванню регіональних туристичних брендів на міжнародному та національному рівнях, розробленню регіональних маркетингових стратегій, налагодженню міжінституційних каналів комунікації у туристичній та супутніх сферах, розвитку креативних індустрій для забезпечення розвитку територіальних громад.

Ключові слова: фестивальні подорожі, символізм, культурні концепції, соціально-економічні ефекти фестивального туризму, проблеми українського суспільства, підготовка до Великого посту, Масляна, українські традиції, страви слов'янського походження.

Osipchuk Anna*annaosipchuck@ukr.net, ORCID ID: 0000-0001-8616-7124**Assistant of the Department of Economics, Entrepreneurship and Tourism,
Polis National University, Zhytomyr***Zayets Varvara***varvara.zaets@i.ua, ORCID ID: 0009-0004-7278-178X**Senior Teacher of the Department of Foreign Languages,
Polis National University, Zhytomyr***Tyshchenko Svitlana***kadiss@uk.net, ORCID ID: 0000-0001-5650-5575**Associate Professor of the Department of Economics, Entrepreneurship and Tourism,
Polis National University, Zhytomyr*

FESTIVAL TOURISM AS A MEANS OF THE UKRAINIAN PEOPLE'S TRADITIONS RESTORATION

Abstract. *The article illuminates the need to update local traditions, the importance of restoring the cultural diversity and authenticity of the traditions of the Ukrainian people, as well as the prospects for the development of human capital. The essence and special features of festival travel and the possibilities of diversification of festival tourism products have been considered. Taking into account that festivals are one of the most powerful, dynamic and creative world industries, event -tourism activities are capable of changing, creating new forms of intercultural communication, improving socio-cultural projects, diversifying the topics, venue, duration of events to meet the needs of the modern tourist. In the course of the study, one of the favorite festive events of the Ukrainian people – Maslyana (Masnytsia), the essence of which takes place in the "farewell" with winter and meeting spring in combination with folk festivities and the consumption of the corresponding symbolic dishes, has been highlighted. The history of the tradition of celebrating and using ceremonial dishes of Slavic origin has been updated, and the symbolism of the gastronomic component of Maslyana has also been substantiated. The main result of the study is the formation of proposals for solving the problems of modern Ukrainian society by using the socio-economic effects of the implementation of festival tourism, namely: strengthening the cultural and educational function of tourism, filling the content of leisure time, forming an informational basis for patriotic education, creating prerequisites for military recovery of tourist and related spheres of activity, formation of new tourist products. It has been revealed that the use of festival tourism as a restoration of the traditions of the Ukrainian people will contribute to the creation and promotion of regional tourism brands at the international and national levels, the development of regional marketing strategies, the establishment of inter-institutional communication channels in the tourism and related fields, the development of the creative industry to ensure the development of territorial communities.*

Key words: festival travels, symbolism, cultural concepts, socio-economic effects of festival tourism, problems of Ukrainian society, preparation for Great Lent, Maslyana, Ukrainian traditions, dishes of Slavic origin.

JEL Classification: L83, Z00

DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-8-8>

Постановка проблеми. Туризм є складною соціально-економічною системою, яка динамічно розвивається та здійснює вплив на колективну свідомість, зокрема формує систему ціннісних орієнтацій молодого покоління. Сучасна молодь прагне до нових вра-

жень, яскравих емоцій, видовищних подій, які є визначальними складовими фестивального туризму. Розвиток фестивального туризму сприяє актуалізації локальних культурних традицій, посиленню та відновленню культурного потенціалу населення, модерні-

зації національної культурної ідентичності, творчій самореалізації людини, збереженню культурних традицій.

Так, якщо до початку повномасштабного вторгнення російської федерації фестивальний туризм активно розвивався, то сьогодні туристична галузь перебуває у стані стагнації. Особливого значення сьогодні набувають проблеми відсутності орієнтації туристичної сфери на національно-патріотичне виховання та втрати зв'язку між поколіннями, що, у свою чергу, унеможливує передання набутого впродовж існування життєвого досвіду і культурно-соціальних цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню теоретичних та практичних питань сутності, історії розвитку, менеджменту і територіальної організації фестивального туризму присвячені праці таких науковців як: Грицьку-Андрієш Ю.П., Бучко Ж.І. [3], Білоус С.В., Топорницька М.Я., Лапчук О.О. [8] Масюк Ю.О., Красько А.Б., Джаухарі В. і Мунджал С. [14] та ін. Незважаючи на посилений інтерес з боку науковців, проблема відновлення традицій українського народу засобами фестивального туризму досі потребує ґрунтовного вивчення.

Постановка завдання. Метою статті є пошук та обґрунтування шляхів відновлення українських національних традицій засобами фестивального туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний турист орієнтується на враження, можливість отримати нову інформацію, естетичну привабливість, наявність фотозон, отримання задоволення, поєднання відпочинку з роботою, можливість бути активним учасником у різних заходах. Побажання туриста повинні враховуватися для формування клієнтоорієнтованого туристичного продукту та з метою відслідковування рівня задоволеності туристів від споживання туристичного продукту (шляхом перегляду відгуків, прямого контакту з клієнтом). Наприкінці минулого століття найпопулярнішою концепцією була концепція трьох «S» («Sun-Sea-Sand»): сонце-море-пісок, в новому тисячолітті на зміну прийшла система поглядів трьох «L» («Landscape-Lore-Leisure»): ландшафт-традиції-дозвілля [7; 15]. У ході проведення досліджень концепцію трьох «L» переглянуто на користь сукупності нових підходів до змістовного наповнення відпочинку: «4 E» education-entertainment-excitement-engagement (освіта-розваги-азарт-залучення).

Фестивалі, як вид туристичної діяльності, є однією з найпотужніших, найбільш динамічних та творчих світових індустрій. Фестивальна туристична діяльність здатна змінюватись, пристосовуючись до сучасних вимог туристичного ринку, створювати нові форми міжкультурного спілкування, удосконалювати соціокультурні проекти, урізноманітнювати тематику, місце проведення, тривалість заходів [1; 3]. Різноманітні за масштабами і змістом фестивалі відбуваються в різних країнах досить часто. У наукових школах дослідження туристичної галузі досі не існує єдиного визначення поняття «фестивального туризму» та виділення його специфічних ознак. Зважаючи на зростання зацікавленості до цього виду рекреаційно-туристичної діяльності, залучення до нього все більшої кількості людей та ресурсів, доцільно зосередити увагу на змісті та особливостях фестивального туризму.

Фестивальні подорожі мають всі ознаки, притаманні для туризму (тимчасовий виїзд туриста з місця постійного проживання з рекреаційною, пізнавальною, діловою або іншою метою без здійснення оплачуваної діяльності у місці перебування). Цей вид туризму формується на поєднанні властивостей пізнавального, розважального та етнографічного туризму. Фестивальні подорожі – короткотривалі пізнавальні поїздки протягом 5-7 днів із метою відвідування певних святкових подій [7] (від наукових фестивалів до релігійних святкувань, від екзотичних карнавалів до геймифікованих фестів). Визначення фестивального туризму формує підґрунтя для виділення його специфічних ознак:

- подорожі є нетривалими (в середньому 3-5-7 днів);
- мають чітку локалізацію (місця проведення фестивалів);
- підвищений попит на участь у святкових подіях;
- тенденція до урізноманітнення фестивальних заходів;
- чітка спрямованість на соціалізацію івентів;
- оригінальність поєднання різних властивостей та специфічних особливостей видів туризму.

Можливості проведення та участі у фестивалях може варіюватися у відповідності до свят, основної мети поїздки у розрізі різних видів туризму (табл. 1).

Проведення етнофестивалів є сучасним методом продукування нових форм і форма-

Таблиця 1

Фестивальні заходи у різних видах туризму

Види туризму	Можливості проведення фестивалів	Приклади
Рекреаційно-оздоровчий відпочинок	Урізноманітнення відпочинку рекреантів	Музичні вечори, театралізовані, постановки
Пізнавальний відпочинок	Можливість використання історико-етнографічних заповідників	Вистави, фольклорні свята, творчі та музичні вечори, пізнавальні квести
Професійно-діловий туризм	Участь у фестивалях реклами, бізнесу та креативності, урізноманітнення неформальної частини програми ділового туру	Сучасні «збірні» етнічні фестивалі, кіно- та гастрофестивалі, Golden Drum, Spikes Asia
Науковий (конгресний) туризм	Використання інноваційних інструментів популяризації науки	Науковий фестиваль OL, Всеукраїнський фестиваль науки, наукові шоу
Спортивний відпочинок	Участь у спортивних фестивалях, огляд заходів до визначних спортивних подій	Голменколленський лижний фестиваль, Олімпійські ігри, Чемпіонати світу з футболу, хокею, фестивалі по типу той-реслінг
Шоп-тури	Відвідування фестивалів-показів сучасної моди; фестивалів етнічної, класичної, сучасної музики	Фестиваль етнічної моди Аристократична Україна, Фестиваль моди MO/DNI, Kyiv FASHION
Пригодницький	Участь у квест-фестивалях та гейміфікованих фестях	Atlas Quest, Moto Quest, Pirogovo Quest
Паломницький	Фестивалі, пов'язані зі світовими та національними релігіями, а також місцевими віруваннями	Івана Купала, Маланка, свята присвячені віруванням в тотейзм, фетишизм, магію.
Ностальгічний	Реконструкції автентичних звичаїв і свят народу	Свято майстрів, Етнографічне свято «Масляна», «Сорочинський ярмарок», «Обжинки»
Екотуризм	Заходи з просування екопросвітництва, виховання дбайливого ставлення до навколишнього середовища	День водно-болотних угідь, кіноекофестивалі, свята присвячені збереженню біо-різноманіття, Натура-фест, Art Green Fest
Екзотичний	Знайомство з культурними особливостями, традиціями місцевого населення під час святкувань	Африканські фестивалі, Фестиваль квітів у Таїланді, Свято Семана Санта, Фестиваль Людської вежі

Джерело: систематизовано авторами

тів популяризації культури та історії народу. За формами організації цього підвиду фестивального туризму виділяють: презентації народних ремесел і промислів, концерти, фольклорні свята, фестивалі-ярмарки, релігійно-обрядові фестини, фестивалі-змагання, історичні реконструкції давньої культури, майстер-класи народних мистецтв, фестивалі-видовища, професійні свята, фестивалі автентичної культури, дегустації національної кухні, національно-патріотичні дійства, народні гуляння тощо [2; 14]. Одним з інноваційних шляхів популяризації та ефективною імплементації етнофестивалів є використання скансенів – етнографічних архітектурно-

ландшафтних комплексів під відкритим небом з міні-музеями в окремих будівлях, які працюють у режимі збереження і експонування архітектури та предметів побуту того чи іншого історико-етнографічного регіону.

Фестивалі, пов'язані зі світовими та національними релігіями, а також місцевими віруваннями, користуються особливим попитом серед сучасних туристів, привертають увагу автентичними заходами з нагоди дня Івана Купала, Маланки, Масляної, Слов'янського новоліття тощо. Традиція святкування Масляної бере початок у дохристиянську епоху східних слов'ян. Суть свята полягає у прославленні бога Сонця Ярила (за іншими вер-

сіями – бога худоби Велеса). У день Масляної проводжали зиму і зустрічали весну, супроводжуючи святкування народними гуляннями, ритуалами та обрядами, деякі з яких збереглися до сьогодні. Після прийняття християнства (кін. X ст.) представники Церкви додали язичницькому святу нового змісту. Свято Масляної є завершальним етапом у процесі підготовки вірян до Великого посту, під час якого просять прощення всіх образ і примиряються з ближніми. У християнській традиції Масляний тиждень називали Сирною седмицею, оскільки дозволялося їсти тільки молочні продукти, яйця і рибу. На противагу, м'ясні страви виходили з раціону харчування вірян до кінця Великого посту.

У суботу, напередодні Масляного тижня, влаштовували поминальні обіди, а в неділю – зустрічалися, щоб запросити родичів, друзів і близьких провести разом свято. Кожен день Масляного тижня наповнений глибоким змістом і пов'язаний з певними ритуалами: у понеділок (*зустріч*) ходили по гостях і випікали перший святковий млинець, який віддавали біднякам для поминання душ покійних; у вівторок (*загравання*) влаштовували оглядини та сватання, щоб після Великодня святкувати весілля; у середу (*ласунка*) теща пекла млинці і пригощала ними зятя; у четвер починалися справжні *гуляння* (катання з гірок, стрибки через багаття, водіння хороводів з піснями й танцями, інсценування кулачних боїв); у п'ятницю (*тещині вечірки*) зяті запрошували тещ з родичами і подругами, щоб продемонструвати свою прихильність до роду дружини; у суботу (*посиденьки зовиці*) молоді невістки запрошували до себе в гості родичів чоловіка; у неділю (*проводи*) – підготовка до Великого посту: прощення один одного, поминання померлих, очищення шляхом омивання тіла та предметів побуту.

Масляна або ж Масниця наповнена не лише співами, гуляннями та частуваннями, а й додатково посилюється змістовними традиційними обрядами та віруваннями. На початку тижня святкування робили опудало Масниці, величезної солом'яної ляльки у жіночому одязі, що символізувало зиму, омертвіння природи (Мара, Марена у нар. – втілення мору, духу смерті). У неділю опудало спалювали, що означало воскресіння вегетативних сил, пробудження весни полум'ям, розтоплення криги; попіл, що залишився від солом'яної ляльки, розвіювали над полями,

щоб прийдешній рік був урожайним. Разом із опудалом символічно згорало все старе і непотрібне, наставав час змін та оновлення. Навколо вогнищ водились хороводи з піснями і танцями. Масляний тиждень також називали Бабським або Колодієм, оскільки протягом цього тижня чоловіки повинні були слухатися своєї жінки, виконувати усі її забаганки та накази. Інша назва Колодій означала, що хлопцю, який мав намір одружитись і не використав свій шанс зробити це до Великого посту, до пояса або руки чіпляли колодку. Її можна було зняти лише за умови відкупу: дівчина виготовляла іншу «колодку» з атласу, оздоблену квітами та бісером, яку чіпляли з лівого боку, на руку або на груди. Традиція свята не має аналогів в інших країнах, що є підтвердженням унікальності цього свята в Україні. Враховуючи, що святкування Масляної було широко розповсюджене до 2019 року (з початком обмежень скупчень людей через анти-пандемічні заходи), у перспективі очікується відновлення традиційних фестивалів та національних свят України після вирішення військового конфлікту та усунення наслідків військових дій.

Самобутності та унікальності святу Масляної додавали і гастрономічні традиції, які з часів його заснування зазнавали суттєвих змін. Так, якщо наші предки наприкінці IX ст. обмежувалися приготуванням вареників та галушок, то з кінця XX століття під час святкування Масляної готували різні види млинців, кисіль, налисники та інші молочні страви. Вибір страв повинен був не тільки відповідати християнським традиціям, але й мати символічне наповнення. Зокрема, вареник – (а, чол.) невеликий варений виріб, зліплений з прісного тіста і начинений сиром, ягодами, капустою і т. ін. [9, с. 291] – символізував молодий місяць. Саме місяць, за віруванням наших пращурів, сприяв багатству й добробуту та асоціювався з жіночою енергією. Традиційно на Масляну вареники готували з сиром та вершковим маслом. Наприкінці Масляного тижня поряд із варениками могли готувати галушки.

Галушка (и, жін.) – різаний або рваний шматочок прісного тіста, зварений на воді або на молоці [10, с. 22]. Лексема вперше з'явилася в кінці XVI ст., має праслов'янське походження і за своєю етимологією тісно пов'язана зі словом «галька» («камінці») [4, с. 462].

Галушки вважаються традиційною українською стравою, незважаючи на те, що з

початку свого виникнення найбільш поширеними вони були лише на території Лівобережжя. Це пояснюється родом занять жителів Лівобережної України, адже переважна більшість населення тут займалась хліборобством. Робота в полі була виснажливою, тому для відновлення енергії наші пращури споживали галушки, які відрізнялися ситністю та надовго позбавляли почуття голоду. Сьогодні галушки можна зустріти лише в меню ресторанів національної кухні, але завдяки творчості Івана Котляревського, який часто згадував галушки, описуючи Полтавську битву, вони й досі лишаються популярною стравою Полтавщини.

Галушки символізують добробут, трудолюбство та щедрість української родини. Саме завдяки своєму символізму галушки стали улюбленим частуванням на Масляний тиждень.

Однією із варіацій приготування традиційних галушок вважається затірка, яка також має праслов'янське походження. Особливістю цієї страви є те, що, на відміну від звичних галушок, затірка нагадує густий суп. Для приготування страви пшеничне тісто розтирали з борошном, отримуючи в результаті дрібні кульки, які варили у молоці. Якщо у якості щоденної страви затірку подавали зі шкварками, лляною олією або смаженою цибулею, то під час святкування Масляної гостей пригощали затіркою з вершковим маслом.

У якості смачного десерту на Масляну готували кисіль. Кисіль (селю, чол.) – драглиста страва з ягідного або фруктового сиропу, молока тощо з домішкою крохмалю [11, с. 153]. Це страва слов'янського походження, яка має різні варіації приготування. Так, до початку ХХ століття кисіль готували на основі конопляного або макового молока. Для приготування страви вівсяні зерна підсмажували і мололи в муку, яку потім запарювали і разом зі шматком хліба ставили відстоюватися на ніч. Наступного дня масу, яка вже встигла забродити, заправляли молоком, отриманим унаслідок розтирання у макітрі макових зерен або ж конопель. Страва мала сивуватий колір та специфічний смак, тому її намагалися щедро приправити. Так, солоний кисіль подавали з хроном або підсмаженою цибулею. Якщо ж страва мала слугувати десертом, то в кисіль додавали ягоди, мед та сушину. Як солоний, так і солодкий кисіль не міг довго зберігатися, тому з'їсти його було необхідно в день приготування.

З початку ХХ століття кисіль почали готувати на основі картопляного крохмалю. Кисло-солодкого смаку кисілю додавали ягоди та фрукти, які варили, а потім з'єднували із попередньо залитим окропом картопляним крохмалем. З цього часу кисіль почали споживати тільки в якості десертної страви. Відповідно до традицій святкування кисіль на Масляну готують з молока. У різних регіонах країни молочний кисіль має кілька варіацій приготування. Однак основними компонентами для приготування кисілю залишаються молоко та крохмаль.

Ще однією стравою, з якою в українців асоціюється свято Масляної, вважають млинці. Млинєць (зменшене – *млінчик*, *мн. млинці*) – традиційна українська страва з рідкого гречаного або пшеничного тіста, засмаженого на маслі або олії тонким шаром на сковорідці; гречані млинці здавна пекли на *Масницю*, де вони були обрядовою стравою; їх споживали у великій кількості [6, с. 371].

Популярність цієї страви пов'язана з її символікою. Так, млинєць символізує собою сонце, тепло, радість. За народними віруваннями, млинєць, приготовлений на Масляний тиждень, здатний наділяти силою та фізичною витривалістю. Історія виникнення млинців сягає своїм корінням Київської Русі, однак ще до прийняття християнства східні слов'яни асоціювали млинці з поминанням померлих родичів, готуючи їх як обрядову поминальну страву. Варіацій приготування млинців було безліч, однак практично у всіх регіонах України їх готували на основі теплого молока, у яке додавали дріжджі та яйця. Тісто залежно від смакових уподобань могло бути солодким або солоним. Подавали млинці теплими або холодними з повидлом, фруктами, грибами, смаженою цибулею і навіть м'ясом. Найпопулярнішою стравою Масляної вважають млинці з сиром, які мають назву налисники.

Налисник (а, чол.) – тонкий млинєць, у який загортається якась начинка, найчастіше з сиру [12, с. 119]. Лексема є дериватом основи іменника «ліса» («дерев'яна решітка») та прийменника «на». У слові знайшов відображення давній спосіб випікання борошняних виробів на дерев'яних решітках, які вміщувались у печі над жаром, а пізніше на колонікових решітках [5, с. 34]. Варто зазначити, що деякі українські гастрономічні традиції помилково асоціюють з російськими. При вивченні їх особливостей можна помітити

нав'язування українцям кулінарних звичаїв, які сягають своїм корінням праслов'янського періоду і ніяким чином не перегукуються з російськими. Однак проблеми сучасного українського суспільства не обмежуються гастрономічними феноменами:

– переважання кліпового мислення (звичка сприймати інформацію за допомогою коротких, яскравих посилів), відсутність образного мислення спричинює дисбаланс у формуванні основних розумових операцій (синтезу, аналізу, порівняння та узагальнення);

– втрата зв'язку між поколіннями, що унеможлиблює передання набутого життєвого досвіду і культурно-соціальних цінностей;

– відсутність орієнтації на національно-патріотичне виховання опосередковано стала підґрунтям «толерантності» до культурно-побутових, навчально-творчих, медійно-політичних та інших продуктів РФ;

– неможливість психоемоційного розвантаження та потреба у різних видах реабілітації у повоєнний період;

– низька інвестиційна привабливість критичних територій та слабка мотивація до інновацій, що затримує розвиток людського капіталу.

Фестивальний туризм має набір властивостей, що дасть можливість вирішити певні соціальні та економічні проблеми, основною з яких є законсервованість туристичної галузі та стагнація інших сфер діяльності через військові дії на території України (рис. 1). Окрім посилення культурно-виховної функції туризму, наповнення змістовністю проведення дозвілля, створення передумов повоєнного відновлення туристичної та супутніх сфер діяльності фестивальна туристична діяльність створить можливість для посилення кадрової наповненості туристичної сфери, формування іміджу територіальних громад, просування якісного національного туристичного продукту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Подорож чи поїздка – це не тільки відпочинок, а й втеча від буденності, можливість випробувати свої сили та пізнати внутрішній світ, шанс дослідити глибше природу, релігію, культуру, побут. Фестивальний туризм дає можливість зробити дозвілля цікавим та насиченим для суб'єктів туристичної діяльності. З цією метою необхідно розробляти різні фестивальні тури та стимулювати організацію святкових фестивалів, як на обласних, так і загальнонаціональному

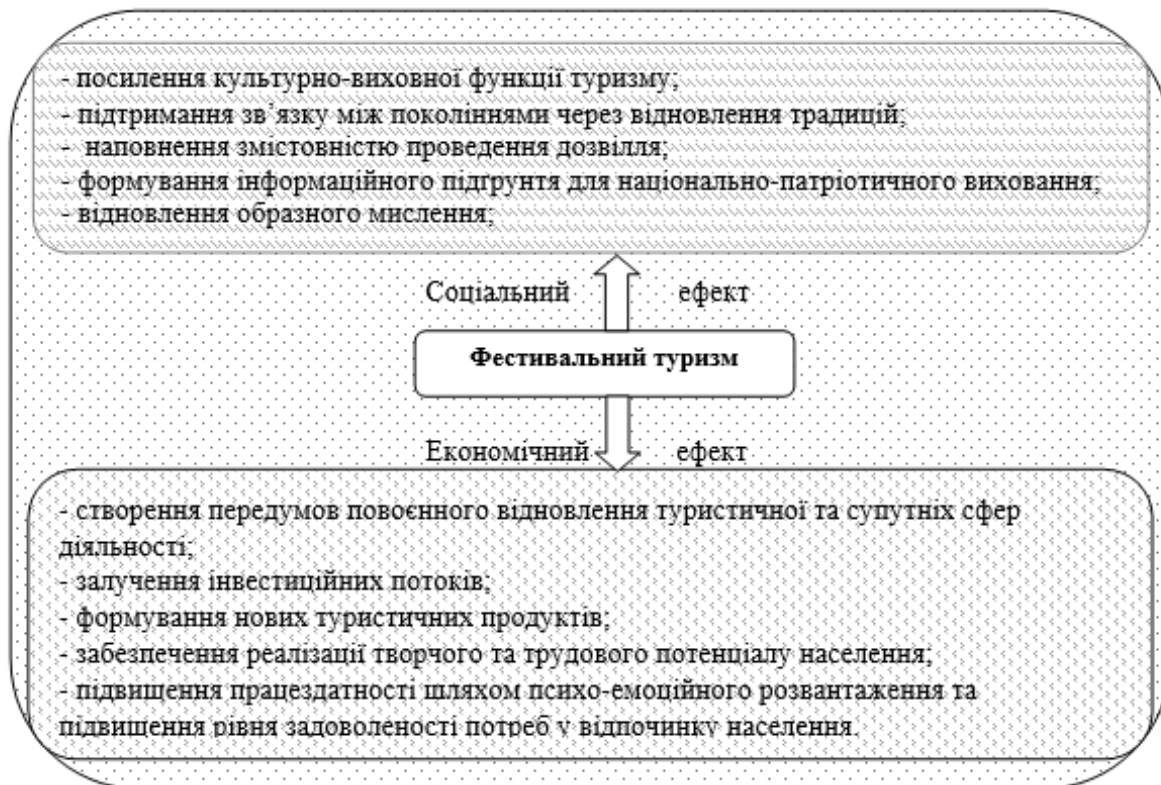

Рис. 1. Ефекти фестивального туризму

Джерело: систематизовано авторами

рівнях. Проведення якісних масштабних культурних подій та фестивалів забезпечуватиме підґрунтя для збереження й просування локальних традицій українського народу, відновлення культурного національного розмаїття та розвитку людського капіталу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / пер. з англ. І. Андрущенко / за наук. ред. М. Винницького. Київ : Києво-Могилянська академія», 2008. 109 с.
2. Главацька Н. Етнофестивалі на території українських скансенів: культурно-просвітницький аспект. URL: <https://www.pyrohiv.com/activities/etnofestivali-na-teritorii-ukrainskikh-skanseniv-kulturnoprosvitnitskiy-aspekt.html>
3. Грицьку-Андрієш Ю.П., Бучко Ж.І. Фестивальний туризм у системі рекреаційно-туристської діяльності. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2010. Вип. 519-520. С. 56–60.
4. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Київ : Наукова думка, 1982. Т. 1: А–Г. С. 462.
5. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Київ : Наукова думка, 2003. Т. 4: Н–П. С. 34.
6. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. С. 371.
7. Логвин М.М., Самченко Ю.В. Національно-етнічні характеристики населення ЄС як фактор розвитку етнічного туризму. Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи : 36. матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, Львів, 25 лютого 2016 р. Львів : ЛІЕТ, 2016. С. 146–152.
8. Лапчук О.О. Етнофестивалі як засіб формування національної парадигми міської культури (на прикладі фестивалів Луцька). *Молодий вчений*. Листопад, 2016. № 11(38). С. 271–274.
9. Словник української мови : в 11 томах. Київ : Наукова думка, 1970. Т. 1. С. 291.
10. Словник української мови : в 11 томах. Київ : Наукова думка, 1971. Т. 2. С. 22.
11. Словник української мови : в 11 томах. Київ : Наукова думка, 1973. Т. 4. С. 153.
12. Словник української мови : в 11 томах. Київ : Наукова думка, 1974. Т. 5. С. 119.
13. Jauhari V. and Munjal S. Fairs and festivals in India: the cultural and economic potential. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*. 2015. № 7(4). P. 324–330.
14. Ferdinand N. and Williams N. International festivals as experience production systems. *Tourism Management*. 2013. № 34. P. 202–210.
15. Getz D. and Page S.J. Progress and prospects for event tourism research. *Tourism Management*. 2016. № 52(4). P. 593–631.

REFERENCES

1. Bauman Z. (2008) *Hlobalizatsiia. Naslidky dlia liudyny i suspilstva* [Globalization. Consequences for human and society]. Kyiv: Kyiv-Mohyla Academy.
2. Hlavatska N. Ethnofestivals on the territory of Ukrainian open-air museums: cultural and educational aspect. Available at: <https://www.pyrohiv.com/activities/etnofestivali-na-teritorii-ukrainskikh-skanseniv-kulturnoprosvitnitskiy-aspekt.html> (accessed June 4, 2023).
3. Hrytsku-Andriesh Y.P. and Buchko Z.I. (2010) Festival tourism in the system of recreational and tourist activities. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, vol. 519-520, pp. 56–60.
4. Etymological dictionary of the Ukrainian language: in 7 vols. (1982). Kyiv, Naukova Dumka, vol. 1: A–G, p. 462.
5. Etymological dictionary of the Ukrainian language: in 7 vols. (2003). Kyiv, Naukova dumka, vol. 4: N–P, p. 34.
6. Zhaivoronok V.V. (2006) Signs of Ukrainian ethnoculture, Dictionary-reference. Kyiv: Dovira, 731 p.
7. Logvin M.M. and Samchenko Yu.V. (February 25, 2016) National-ethnic characteristics of the EU population as a factor in the development of ethnic tourism. Development of Ukrainian ethnotourism: problems and prospects: Zb. mater. IV Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh [Collection. the mother IV All-Ukrainian science and practice conf. of young scientists]. Lviv: LIET, pp. 146–152.
8. Lapchuk O.O. (2016) Ethnofestivals as a means of forming the national paradigm of urban culture (on the example of Lutsk festivals). *Young scientist*, no. 11(38), pp. 271–274.
9. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. (1970). Kyiv: Naukova Dumka, vol. 1, p. 291.
10. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. (1971). Kyiv: Naukova Dumka, vol. 2, p. 22.
11. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. (1973). Kyiv: Naukova Dumka, vol. 4, p. 153.
12. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. (1974). Kyiv: Naukova Dumka, vol. 5, p. 119.
13. Jauhari V. and Munjal S. (2015) Fairs and festivals in India: the cultural and economic potential. *Worldwide Hospitality and Tourism*, no. 7(4), pp. 324–330.
14. Ferdinand N. and Williams N. (2013) International festivals as experience production systems. *Tourism Management*, no. 34, pp. 202–210.
15. Getz D. and Page S.J. (2016) Progress and prospects for event tourism research. *Tourism Management*, no. 52(4), pp. 593–631.

Стаття надійшла до редакції
20 березня 2023 р.